

Σίσυ Μπάρα



Μετά τις δηλώσεις Νταϊσελμπλουμ σχετικά με την αξιολόγηση του ελληνικού προγ/τος, ο χρονικός ορίζοντας της οποίας παραμένει άπροσδιόριστος, η έναρξη της συζήτησης για την απομείωση/επιμύκηση του ελληνικού χρέους παίρνει νέα παράταση. Η έκβαση αυτής της συζήτησης θα εξαρτηθεί αναγκαστικά από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, τη κατάσταση της ελληνικής οικονομίας εκείνη τη περίοδο και τη διεθνή πολιτική και οικονομική συγκυρία. Παρά τη πλούσια φιλολογία περί τεχνοκρατικών δεδομένων αξιολόγησης και οικονομικών επιδόσεων των χρεωμένων κρατών, η πολύ πρόσφατη ευρωπαϊκή εμπειρία έδειξε ότι τα κριτήρια με βάση τα οποία καθορίζεται τελικά η οικονομική μεταχείριση των χρεωμένων κρατών από τους δανειστές τους, είναι κυρίως πολιτικά. Υπό αυτή την έννοια αξίζει να αναφερθεί η περίπτωση της Αυστρίας.

Το καλοκαίρι του 2015, δυο μέρες μετά από την ολοκλήρωση του ελληνικού δημοψηφίσματος που εξελίχθηκε σε πρωτοφανές φιάσκο για τη χώρα, ολοκληρώθηκε με ιδιαίτερη επιτυχία ένα εξαιρετικά εφύες σχέδιο: η αυστριακή κυβέρνηση που ως γνωστόν ήταν και εξακολουθεί να είναι, ένας από τους πιο σκληρούς πολέμιους της αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους, προέβει σε διακοπή των πληρωμών προς τρίτους μιας εθνικοποιημένης της τράπεζας και πέτυχε κατόπιν συμφωνίας την αθόρυβη αναδιάρθρωση του χρέους της, με έξοδα του δανειστή της, που δεν ήταν άλλος από τη Βαυαρικό δημόσιο.

Συγκεκριμένα τη Τρίτη 7 Ιουλίου, υπογράφηκε μεταξύ Αυστρίας και Βαυαρίας συμφωνία διακανονισμού μιας σειράς δανείων που είχε παραχωρήσει η Βαυαρία στην αυστριακή πτωχευμένη τράπεζα Hypo Group Alpe Adria (HGAA). Με βάση τις ετήσιες εκθέσεις της¹, η τράπεζα αυτή στις αρχές του 2000 ήταν από τις πλέον δραστηρίες τράπεζες στις χώρες της νοτιανατολικής Ευρώπης. Ανηκε στο αυστριακό κρατίδιο Carinthie, που ελεγχόταν από τον ακροδεξιό Jörg Haider, του οποίου το κόμμα συμμετείχε τη περίοδο 2000 με 2005 στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση².

Το Μάρτη του 2007 λίγους μήνες πριν την αμερικάνικη κρίση των παράγωγων (subprimes), το κρατίδιο Carinthie, πούλα τη πλειοψηφία των μετοχών της τράπεζας σε μια περιφερειακή βαυαρική δημόσια τράπεζα τη BayernLB.

Η Εξαγορά από την BayernLB.

Μετά τη πτώχευση της Lehman Brothers το Σεπτέμβριο του 2008, η BayernLB αντιμετώπισε μεγάλο πρόβλημα φερεγγυότητας, διότι όπως ακριβώς είχαν πράξει πολλές άλλες γερμανικές περιφερειακές αλλά και μεγάλες τράπεζες της Γερμανίας, επένδυσε και κερδοσκοπήσε σε επισφαλείς τίτλους, όπως ήταν και η αγορά της πτωχευμένης HGAA. Τα δάνεια που είχε δώσει στα βαλκανικά κράτη, γρηγορά αποδείχθηκαν μη εξυπηρετήσιμα. Το Δεκέμβριο του 2008, το κρατίδιο της Βαυαρίας κλήθηκε πλέον ανοιχτά κ επιτακτικά να στηρίξει τη BayernLB, με πλano διάσωσης ύψους 10 δις ευρώ. Η βαυαρική τράπεζα προσπάθησε να βοηθήσει τη θυγατρική της HGAA, του κρατιδίου Carinthie, δίνοντας της δάνειο ύψους 2,3 δις ευρώ. Η προσπάθεια αυτή αποδείχθηκε μάταιη, μπροστά στο μέγεθος της καταστροφικής διαχείρισης, και της πελατειακής διαπλοκής της τράπεζας αυτής με το πολιτικό αυστριακό κατεστημένο τη δεκαετία του 2000. Το Δεκέμβριο του 2009, η βαυαρική τράπεζα BayernLB αναγκάστηκε να

εγκαταλείψει τα χρεη της HGAA που εκρεμούσαν και η ίδια η τράπεζα HGAA επιστράφηκε στο ομοσπονδιακό αυστριακό κρατίδιο, έναντι του συμβολικού ποσού του ενός ευρώ. Η τράπεζα με άλλα λόγια ξαναεπέστρεψε στο αυστριακό δημόσιο

Η πτώχευση του αυστριακού δημοσίου

Η υποθεση αυτη θα μπορούσε να ειχε σταματήσει εκεί, αλλά η Βιέννη επέλεξε να αφήσει τη HGAA στη τύχη της, και να μην τη στηρίξει οικονομικά με κάποιο πλάνο διάσωσης. Ετσι στα τέλη του 2013, όταν συγκυρία επιδυνώθηκε στα βαλκάνια και ο λογ/σμος αυξηθηκε η αυστριακή κυβέρνηση ανέλαβε δράση. Αποφασίστηκε τότε η δημιουργία μιας " κακής " τράπεζας, της HETA, δηλ μιας τράπεζας που θα συγκέντρωνε όλα τα τοξικά αφερέγγυα στοιχεία ενεργητικού της HGAA. Το μάρτιο του 2015, η ανακάλυψη μιας νέας μαυρης τρύπας στους λογ/σμούς της HETA, υψους 7.6 δις ευρώ ποσού που αντιστοιχούσε στο 2.3% του αυστριακου ΑΕΠ, οδηγησε την Βιεννη να κυρήξει τη τράπεζα σε κατάσταση πτώχευσης. Όλες οι πληρωμές στους πιστωτές διακόπηκαν για ένα έτος, ως το μάρτη του 2016. Ενα μορατόριουμ που αφορούσε περίπου 11 δις ευρώ χρέη, έδωσε στη κυβέρνηση τον απαιτούμενο χρόνο για να αναζητήσει μια πιο μόνιμη λύση, που δεν ήταν άλλη απο την αναδιάρθρωση του χρέους της HETA. Με άλλα λόγια έμμεσα του Αυστριακου κράτους.

Με τεχνικούς όρους, με τη στενη νομική έννοια, δεν πρόκειται επίσημα για πτώχευση κράτους. Δεν ήταν το αυστριακό δημόσιο που κύρηξε πτωχευση. Στη πραγματικότητα όμως, ένα κράτος της ευρωζώνης αποφάσισε μονομερώς να πάψει τις πληρωμες του απέναντι τόσο σε ιδιωτικούς όσο και σε δημόσιους ευρωπαϊκούς φορείς και συγκεκριμένα να διακοψει τις πληρωμές του έναντι ενός ομοσπονδιακού κρατίδιου της Γερμανίας. Μάλιστα σε περίπτωση αναδιάρθρωσης, θεωρητικά, οι εγγυήσεις του αυστριακού κρατιδιου Carinthie, στο οποίο άνηκε η αρχικώς πτωχευμένη τράπεζα, θα μπορούσαν να τεθούν σε ισχύ. Ομως αυτό το κρατίδιο αδυνατούσε να πληρώσει. Πρόκειται επομένως για περίπτωση διπλής πτώχευσης, χωρίς να ζητηθεί απολύτως κανένα μνημόνιο, χωρίς να γίνει καμία συζήτηση και χωρίς να εγερθεί καμία ευρωπαϊκή αντίδραση.

Η αυστρο βαυαρική διένεξη

Σε αυτο το πλαίσιο πυροδοτήθηκε και η διένεξη με τη Βαυαρία. Πράγματι η BayernLB δεν πήρε πίσω το δάνειο των 2.3 δις ευρώ. Οι HGAA και HETA (δηλ η αυστριακή κυβέρνηση) υποστήριξε ότι δεν πρόκειται περι δανείου, αλλά μιας ανακεφαλαιοποίησης του ενεργητικού. Το επιχείρημα αυτό βασίστηκε, στο ότι η βαυαρική τράπεζα ειχε εξαγοράσει τη πτωχευμένη αυστριακή τράπεζα και ως τμήμα της ιδιοκτησίας της, αποφάσισε να την ενισχύσει κεφαλαιακά. Το 2012 οι βαυαροι έφεραν το ζήτημα στη δικαιοσύνη και στις 8 μάη 2015, το Δικαστηριο του Μονάχου καταδίκασε την Αυστρια να πληρωσει 2,75 δις ευρώ στη BayernLB. Η Βιεννη αρνήθηκε να εκτελέσει την απόφαση, η ένταση αυξήθηκε, και η Βαυαρια βρέθηκε στην ίδια ακριβώς θέση με τους υπολοιπους ιδιώτες πιστωτες της HETA.

Τελική Συμφωνία με το Μόναχο

Με βαση τη γερμανική ρητορική περι δημοσιονομικής πειθαρχίας και αυστηρότητας που πρέπει να επιδειχθεί απέναντι στο ελληνικο κράτος, ρητορική που αναπτύχθηκε στο όνομα κυριως των βαυαρών συνταξιουχων που έχουν τοποθετησει τις οικονομίες τους σε τίτλους του ελληνικού χρέους, η Βαυαρία θα έπρεπε να φανεί πολύ σκληρή απέναντι στους ελιγμούς της αυστριακής κυβέρνησης. Κάτι τέτοιο όμως δεν συνέβει. Αντίθετα, το Μόναχο και η Βιέννη διαπ/καν σε μάλλον ηπιους τόνους συγκριτικά, και η Βαυαρία δέχτηκε να μην λάβει απο το συνολικο ποσό των δανειών της, παρα μόνο ένα ποσο όχι μεγαλύτερο του 1.3 δις ευρώ. Δηλαδή ποσό που αντιστοιχει στο 45% της αξίας του δανείου που ειχε δώσει η BayernLB. Το ποσό αυτό στη πραγματικότητα είναι το ελάχιστο που παίρνει: Διότι, εαν ο διακανονισμος του χρέους της HETA, οδηγήσει σε μια διαγραφη άνω του 45% του χρέους, το Μόναχο θα εισπράξει έτσι κι αλλοιώς αυτό το ποσο. Εαν πάλι οι απώλειες είναι λιγότερες και η διαγραφη είναι

μικρότερη, γιατί οι ονομαστικές αξίες των τίτλων δεν είναι σταθερές, αλλά κυμαίνονται στην αγορά κι εξαρτώνται από τη τιμή πώλησης τη στιγμή του διακανονισμού, η Βαυαρία θα εισπράξει τη διαφορά. Εάν πάλι είναι μεγαλύτερες, θα κρατήσει τα 1.3 δις ευρώ ως το ελάχιστο συμφωνηθέν ποσό.

Το περίγραμμα της αναδιάρθρωσης και οι ιδιώτες πιστωτές

Η Αυστρία άρχισε να σχεδιάζει το περίγραμμα της μαζικής αναδιάρθρωσης του χρεους της HETA, έχοντας αρνηθεί κατηγορηματικά να μπου σε ισχύ οι κρατικές εγγυήσεις του αυστριακού κρατιδίου της Carinthie. Κατά συνέπεια, οι ιδιώτες πιστωτές που κατέφυγαν στο Συνταγματικό Δικαστήριο της Αυστρίας, είναι σε θέση να γνωρίζουν πλέον το τι μπορούν να περιμένουν εάν η αίτηση τους απορριφθεί.

Περιμένοντας λοιπόν την επανέναρξη των κουτσουρεμένων πληρωμών, η Αυστρία εξακολουθεί νόμιμα να επιβαρύνει τους βαυαρούς φορολογούμενους/ες, που λόγω της αναδιάρθρωσης χρεους, έχουν υποστεί οικονομική απώλεια ύψους 1.4 δις ευρώ. Σε αντίθεση με την Αυστρία, η Ελλάδα δεν έχει κοστίσει απολύτως τίποτα στο γερμανικό πληθυσμό. Η ιστορία αυτή βέβαια δεν θα μπορούσε να περασει χωρίς πολιτικούς κραδασμούς. Πράγματι, ο επικεφαλής των κεντρώων, που είναι το τρίτο κόμμα στη βαυαρική βουλή, είπε ανοιχτά ότι πρόκειται στην ουσία για διαγραφή του αυστριακού χρέους. Τη δυσαρέσκεια ενέτεινε περισσότερο το γεγονός ότι όταν η βαυαρική BayernLB πούλούσε για ένα ευρώ στην Αυστρία την HGAA, την είχε ήδη διασώσει πληρώνοντας την με βοήθεια ύψους 850 δις ευρώ, που έδωσε έναντι εγγυήσεων της Βιέννης, επί των χρεών της προς πώλησης τράπεζας. Εγγυήσεις που η Βιέννη κατόρθωσε τελικά να μειώσει.

Ο λογ/σμος λοιπόν χωνεύτηκε πολύ δύσκολα από το πολιτικό κόσμο και τη κοινή γνώμη στη Βαυαρία. Και ίσως θα πρέπει να αναζητήσουμε και σε άλλες αντίστοιχες περιπτώσεις επισφαλών τοποθετήσεων, όπως για παράδειγμα οι επισφαλείς τοποθετήσεις άλλων περιφερειακών γερμανικών ομοσπονδιακών τραπεζών, ή οι επισφαλείς επενδυτικές επιλογές της Deutchbank, και των επιλεκτικών πολιτικών ή διπλωματικών χειρισμών της γερμανικής κυβέρνησης, ένα μέρος των αιτίων της αδιαλλαξίας αφενώς της γερμανικής κοινής γνώμης, και αφετέρου του τραπεζικού συστήματος αλλά και της πολιτικής ηγεσίας της Γερμανίας απέναντι στην Ελλάδα. Πρόκειται για αδιαλλαξία που προσβάλλει κατάφορα τη λειτουργία της δημοκρατίας στην ευρωζώνη τηρώντας ευθαρσώς διαφορετικά μέτρα και σταθμά: Στη περίπτωση της Αυστρίας έχουμε τον απόλυτο σεβασμό της λαϊκής κυριαρχίας και της κοινωνικής συνοχής ενός περιφερειακού της κρατιδίου, τη στιγμή που η λαϊκή κυριαρχία της Ελλάδας πετιέται ανέξοδα στο κάλαθο των αχρήστων και μαζί με αυτήν οι ζωές της μεγάλης πλειοψηφίας ενός ολόκληρου λαού.

1 Εκθεση για το 2013 <https://adhoc.presetext.com/news/pdf/20140430043/624>

2 Εκθεση για το 2014 http://www.hypo-alpe-adria.com/sites/hypo-alpe-dria.com/files/content/announcement/file_download/press_release_full_year_results_2014.pdf

3 http://www.nytimes.com/2010/10/21/business/global/21iht-hypo.html?_r=0

και στο ίδιο

<https://www.friedlnews.com/article/heta-settlement-commission-head-on-action-plan>

*Η Σ. Μπάρα είναι οικονομολόγος, ιστορικός, υποψήφιος διδάκτωρ ιστορίας στην EHESS και ζει στο παρίσι